هاللىق تۇرمۇشىمىزغا ئائىلىلىك

«بىنەپشە رەڭلىك ئىقتىساد» قورغاستىكى نامرات ئائىلىلەرنىڭ نامراتلىقتىن قۇتۇلۇشىغا ياردەم بەردى

«جاھىل كالا» خوۋ ماۋماۋ بېيىش يولىغا ئاتلاندى

ناھىيلىك تۇرالغۇلۇرىنى تۇتاشتۇرۇش ئورنىدىكى خوجۇم قىلىستا ھال قىلغۇچ جاڭ قىلىپ، ھال قىلغۇچ جاڭ قىلىپ

□ پۇتۇن تاراتقۇ مۇخبىرلىرىمىز جاۋ چۈنخۇا، گې يوۋجۇن، ژاڭ جېن، لۇ يىخەن، جاڭ ئاۋ

يازنىڭ كۈنلىرىدىكى ئىلى دەرياسى ۋادىسىدا، كۆگۈرچىن تاغ تىزمىسى كەڭ غۇلاچ يېيىپ، ئۇستىقۇددۇس بىنەپشە رەڭگە كىرگۈزگەن كەنتنى قويۇنىغا ئالدى.

ئۇستىقۇددۇس تېرىلغان ئون يىلغا يېقىن ۋاقىتتا، قورغاس ناھىيەسىنىڭ ئۇسۇگۇك بازىرى سىگۇك كەنتىدىكى كەنت ئاھالىسى خوۋ ماۋماۋ بۇ گۈزەل مەنزىرىنى تولا كۆرۈپ كۆنۈپ كەتكەنىدى. ئۇ ئىلگىرى كەنتتىكىلەر كۆزگە ئىلمايدىغان بۇ «بىنەپشە رەڭ گۈللەر»دىن ئىشلەپ چىقىرىلغان جەۋھەر ماينىڭ يىراقتا ياۋروپا، ئامېرىكىغىچە سېتىلدىغانلىقى، يەنە ئۇنىڭدەك ئارخىپ تۇرغۇزۇلۇپ كارتا بېجىرىلگەن بۇ نامرات ئاھالىنىڭ نامراتلىق قالپىقىنى ئېلىۋېتىشىگە تۈرتكە بولۇشىنى ئويلاپمۇ باقمىغانىدى.

پىشقەدەم بىر ئەۋلاد كەنت ئاھاللىرىنىڭ ھەممىسىنىڭ ئېسىدە بار، سىگۇك كەنتىنىڭ يەنە بىر ياڭراق نامى ـــ تاش كەنت. «تاشلىق ساھىلىغا زىرائەت تېرىپ، بىر يىلدا نەچچە قېتىم سۇغارسىمۇ تۇزۇكرەك ھوسۇل ئالغىلى بولمايتتى، بېيىماقچىمۇ؟ چۈش كۆرگەنلىك!» 20 ـ ئەسىرنىڭ 80 ـ يىللىرى گەنسۇدىن شىنجاڭغا كەلگەن 64 ياشلىق خوۋ ماۋماۋ يۇرتىنىڭ تەلەيپۈزىنى ھېلىھەم ئۆزگەرتمەگەنىدى.

نامرات يىگىتلەر خوتۇن ئالالماينىتى، كەنتتىكى قىزلار بېشىنى يېرىپ بولسىمۇ ياتلىق بولۇپ چىقىپ كېتەتتى. بۇ تۇپراقتا نەچچە ئون يىل ياشىغان خوۋ ماۋماۋ غەربىي شىمال يېگىتلىرىنىڭ ۋۇجۇددىكى ئاشۇ قەيسەر روھ بىلەن، 13 مو يەر ۋە ئازغىنا ھوسۇلغا تايىنىپ قەيسەرلىك بىلەن كۈرەش قىلىپ كەلدى.

«باشقالار چۈشكە يېقىن ئاندىن ئېتىزلىققا قاراپ ماڭىدۇ، مەن تاڭ يورۇماستىنلا ئۆيدىن چىقىمەن، ياز كۈنلىرى چۈشتىمۇ ئارام ئالمايمەن، بىر تاۋۇز نەچچە موما بىلەنلا قورساقنى تويغۇزمەن. بىز دېھقانلار يەرگە تاينىپ تۇرمۇش كەچۈرىمىز، سەھەر تۇرۇپ، كەچ يېتىپ، قورساقنى تويغۇزۇشنىلا ئويلايمىز!» خوۋ ماۋماۋنىڭ قارامتۇل تېرىسىگە يىللارنىڭ ئىزنالىرى چوڭقۇر قورۇق بولۇپ ئورناپ كەتكەنىدى.

قورغاس ناھىيەسىدىكى ئۇستىقۇددۇس مۇزېيىنىڭ مەھسۇلات كۆرگەزمە رايونىدا، خىزمەتچى خادىملار ساياھەتچىلەرگە ئۇستىقۇددۇس مەھسۇلاتىنى تونۇشتۇرماقتا (6 ـ ئاينىڭ 16 ـ كۈنى تارتىلغان).

□ پۇتۇن تاراتقۇ مۇخبىرلىرىمىز ژاڭ جېن فوتوسى

تېرىقچىلىقنى قورغاس ناھىيەسىدە يىلتىز تارتقۇزدى. «باشقالار تېرىيالايدىكەن، بىزنىڭ كەنتتە نېمىشقا بولمايدۇ؟!» 2010 ـ يىلى سىگۇك كەنتى پارتىيە ياچېيكسىنىڭ شۇجىسى پەن لىن ئالدى بىلەن ئۆز ئائىلىسىنىڭ يېرىنى تۇزلەپ، كەنتتىكى پارتىيە ئەزالىرىنى باشلاپ ئۇستىقۇددۇسنى سىناق قىلىپ تېرىدى.

«ئوت ـ چۆپ» تېرىغاندا، زىرائەت تېرىغاندەكلا كۆپ پۇل تاپقىلى بولامدۇ؟!» «كۆمىقوناقنىڭ شاخلىرىنى يىغۇۋېلىپ، يەنە ئات ـ ئۆلاغلارنى باققىلى بولىدۇ، ئوت ـ چۆپلەرنى يىغقاندا ھېچ نەرسە قالمايدۇ»... كەنتتىكىلەرنىڭ ھەممىسى كۆزىتىپ تۇردى، شۇنىڭ بىلەن بىللە، ئۇستىقۇددۇس تېرىغان قوشنا كەنت قىسقا مەزگىل ئىچىدە ئۇنۇمنى كۆرەلمەي، بىر يىلدىن كېيىن، قايتىدىن زىرائەت تېرىدى.

ئىرادىلىك كىشى نەتىجە قازىنىدۇ. ئىككىنچى يىلى سىگۇك كەنتىدىكى ئۇستىقۇددۇستىن مول ھوسۇل ئېلىنسە، ھو بېشى پايدىسى ئادەتتىكى دېھقانچىلىق زىرائەتلىرىنىڭكىدىن يۇقىرى بولدى، بۇنىڭ بىلەن، ئىككىلىنىپ بىر قارارغا كېلەلمىگەن خوۋ ماۋماۋ كەسكىنلىك بىلەن تىزىملىتىپ، كەنتتىكى 1 ـ تۇركۈمدە ئۇستىقۇددۇس تېرىغان دېھقان ئائىلىسىگە ئايلاندى.

«كەنتتىكىلەرنىڭ دېمىگىنى قالمىدى، خوتۇنۇم ھېنىڭ ئەگرى يولدا ھېڭىپ قېلىشىمدىن ئەنسىرەپ، ھېنى «جاھىل كالا» دەيدىغان بولدى. بىز جاپاغا چىداپ ئىشلەشكە رازىمىزكى، ئەمما جاپالىق ئۆتۈشنى خالمايمىز!» ئەينى چاغدىكى ئەھۋالنى ئەسلەپ، خوۋ ماۋماۋ يەرنى قاتتىق تەپتى.

بۇ ھەزگىل، پروۋىنس، بېيخەيداۋدىن ئىبارەت ئۇستىقۇددۇس چىقىدىغان ئىككى چوڭ جاي بىلەن ئوخشاش دېگۈدەك كەڭلىكتە بولۇش، تېرىپ ئەي قىلىش نىسبىتى يۇقىرى بولۇشتەك تەبىئىي ئەۋزەللىك ئۇستىقۇددۇسنى ئاساس قىلغان خاس تېرىلغۇ سودىگەر چاقىرىش، مەبلەغ جەلپ قىلىش سالمىقىنى ئاشۇرۇپ، چەت ئەل سودىگەرلىرىنىڭ مەبلەغ سېلىشىغا بولغان مۇلازىمەت ئىقتىدارى ۋە سەۋىيەسىنى ئۈزلۈكسىز ئۆستۈرۈش كېرەك.

مەبلەغ سېلىشنى قولايلاشتۇرۇش ئىسلاھات شەكلىنى چوڭقۇرلاشتۇرۇش جەھەتتە، «بىرقانچە تەدبىر»دە مۇنۇلار ئوتتۇرىغا قويۇلدى: ئەمەلىي ئىقتىسادقا مۇلازىمەت قىلىش، سودىغا مەبلەغ سېلىشنى قولايلاشتۇرۇشنى ئىلگىرى سۈرۈشنى يېتەكچى قىلىپ، كارخانىلارنىڭ مەبلەغ يۈرۈشتۇرۇش تەننەرخنى تۆۋەنلىتىشگە ياردەم بېرىش؛ جۇڭگوغا كېلىپ خىزمەت قىلىشنىڭ قولايلىق دەرىجىسىنى ئاشۇرۇپ، ئىختىساسلىقلارنى كىرگۈزۈش، ئاقىللارنى كىرگۈزۈش خىزمەت سالمىقىنى ئاشۇرۇش؛ تاشقى مەبلەغ تۇردە يەر ئىشلىتىشنى پەلانلاشنى تەكشۈرۈپ تەستىقلاش تەرتىپىنى ئەلالاشتۇرۇپ، يەر ئىشلىتىشنى پىلانلاشتىكى «قوۋۇپ بېرىش، باشقۇرۇش، مۇلازىمەت قىلىش» ئىسلاھاتىنى سىجىل چوڭقۇرلاشتۇرۇش؛ تاشقى مەبلەغ تۇرلىرىنى ئەنگە ئېلىپ تەستىقلاش رەسمىيىتىنى ئاددىيلاشتۇرۇپ، تۇرلەرنىك ئىمكانقەدەر تېز ئەمەلىيلىشىشى، ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشتۇرۇلۇشى، يۇرۇشۇشگە ماس تۇرتكە بولۇش كېرەك.

تېخنىكنى ئىگىلگەندىن كېيىن، ئۇستىقۇددۇس سورتىنى تاللاش يەنە كۆز ئالدىدىكى مەسىلە بولۇپ قالدى. ئەينى چاغدا، كەنتتىكىلەرنىڭ كۆپىنچىسى مەھسۇلات مىقدارى يۇقىرى، ماي چىقىش نىسبىتى يۇقىرى بولغان ئاق گۈللۈكنى تاللىدى، ئەمما ئۆگىنىش ئارقىلىق خوۋ ماۋماۋ كۆك گۈللۈكنىڭ جەۋھەر ماي سۈپىتىنىڭ ئاق گۈللۈكتىن ياخشى بولىدىغانلىقىنى بىلدى. ئۇ بىراقلا 13 مو يېرىنىڭ ھەممىسىگە سۈپىتى بىرقەدەر يۇقىرى بولغان فرانسىيە كۆك گۈللۈك ئۇستىقۇددۇسى تېرىدى.

كەنت كادىرلىرىنىڭ ياردەم بېرىشى ـ يۆلىشى بىلەن، خوۋ ماۋماۋ ھو بېشى كىرىمىدە «ھالقىما تەرەققىيات»نى ئىشقا ئاشۇردى، «ھەر مو يەردىن ئوتتۇرىچە 600 يۈەندىن كۆپرەك كىرىم قىلدىم، لېكىن تاماشا كۆرۈۋاتقان ئاشۇ كىشىلەرنىڭ كۆزى قىزاردى!» گۈل ئېتىزدا خوۋ ماۋماۋنىڭ خۇشخۇي كۈلكىسى ياڭرىدى.

2014 ـ يىلى، سىگۇك كەنتى زور كۆلەمدە ئۇستىقۇددۇس تېرىدى، مەھسۇلات مىقدارىنىڭ ئېشىشى ۋە بازار ئەھۋالىنىڭ ياخشى بولۇشىغا ئەگىشىپ، ھو بېشى پايدىسى ئۆزلۈكسىز ئۆستۈرۈلدى. بۈگۈنكى كۈندە، پۇتۇن كەنتىكى 12 مىڭ 532 مو تېرىلغۇ يەردىكى ئۇستىقۇددۇس تېرىلغۇ كۆلىمى 12 مىڭ موغا يەتتى، قورغاس ناھىيەسىدە ئۇستىقۇددۇس تېرىلغۇ كۆلىمى 56 مىڭ موغا يېتىپ، پۇتۇن ئوبلاست بويىچە تېرىلغۇ كۆلىمىنىڭ 80%تىن كۆپرەكنى ئىگىلدى، 101 ئائىلىدىكى ئارخىپ تۇرغۇزۇلۇپ كارتا بېجىرىلگەن نامرات ئاھالە ئۇستىقۇددۇس تېرىش ئارقىلىق ناماراتلىقتىن قۇتۇلدى. يۇقىرى ئېقىمدا ئۇستىقۇددۇس خام ئەشياسى تېرىلغۇ كۆلىمى ئۈزلۈكسىز كېڭەيدى، دېھقانلارنىڭ كىرىمى تەدرىجىي ئاشتى، ئوتتۇرا ئېقىمدا ئۇستىقۇددۇس يۈرۈشلۈك مەھسۇلاتلىرى كۆنسېرى مولالاشتى، كۆپ خىلالاشتى، تۆۋەن ئېقىمدا يېمەك ـ ئىچمەك، ياتاق قاتارلىق 1 ـ، 2 ـ، 3 ـ كەسىپنىڭ يۇغۇرما تەرەققىيات يېڭى ۋەزىيىتى ئاساسىي جەھەتتىن شەكىللەندى.

«نامراتلىق يىلتىزى»نى قومۇرۇپ تاشلاپ، سىگۇك كەنتى يەنە ئىلگىرى ـ كېيىن بولۇپ 40 مىليون يۈەندىن كۆپرەك مەبلەغ سېلىپ، ئولتۇراقلىشىش مۇھىتىنى ياخشىلاپ، ئۇستىقۇددۇس خەلقئارا مەدەنىيەت ـ ساياھەت بايرىمىنى ئۇستىگە ئېلىپ ئۆتكۈزۈشىنى تۆتقا قىلىپ، ئۇل ئەسلىمە قۇرۇلۇشى سالمىقىنى سىجىل زورايتىپ، ئىلگىرى ـ كېيىن بولۇپ «ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك ئېكولوگىيە مەدەنىيىلىكى كەنتى» «دۆلەت دەرىجىلىك گۈزەل ئىستراھەت يېزا ـ كەنتى بەرپا قىلغان كەنت» دېگەن شەرەپلىك نامغا ئېرىشتى.

ئۇستىقۇددۇس تېرىغاندىن باشقا، خوۋ ماۋماۋ ئائىلىسىدىكىلەر يەنە كەنتتىكى ھەمكارلىق كوپېراتىپىدا ئىشلەپ، بىر يىلدا 100 مىڭ يۈەنگە يېقىن كىرىم قىلدى، ئەمما ئۇ يەنە تېخمۇ بىر چوڭ ھېسابات قىلماقتا.

«ھازىر كەنتتىكىلەر پارتىيەنىڭ ياخشى سىياسەتلىرىگە تايىنىپ پۇقراۋى قونالغۇ سالدى، مەنمۇ سىناپ باقماقچى بولۇۋاتىمەن. بەخت كۆرەش قىلىشتىن كېلىدۇ، بىزنىڭ بۇنىڭدىن كېيىنكى تۇرمۇشمىز چوقۇم تېخىمۇ ياخشى بولىدۇ.» خوۋ ماۋماۋنىڭ ئارقىسىدىكى كۆگۈرچىن تاغ تىزمىسى بىر قەۋەت ناھايىتى گۈزەل شەپەق تونغا ئورالغان بولۇپ، ئەتە يەنە بىر ياخشى ھاۋا بولىدىغانلىقىدىن دېرەك بەرمەكتە. ھالبۇكى، «جاھىل كالا» خوۋ ماۋماۋنىڭ ھاللىق سەۋدىيەگە يېتىش يولىمۇ ماڭغانسېرى كېڭەيمەكتە، بۇ بىنەپشە رەڭلىك تۇرمۇشىمىزغا ئائىلىلىك

(بېشى 1 ـ بەتتە)

ئىچكى ـ تاشقى مەبلەغ ئاپتوموبىل ياساش كارخانىلىرى ئىشلەپچىقارغان يېڭى ئېنېرگىيەلىك ئاپتوموبىللارنىڭ ئوخشاش بازار ئىجازىتى تەمناتىدىن بەھرىمەن بولۇشىغا كاپالەتلىك قىلىش؛ ئادىل تىجارەت مۇھىتىنى كۈچەپ بەرپا قىلىپ، ھەرقايسى ئوبلاست (شەھەر)، ھەرقايسى تارماقلار ئادىل رىقابەتلىشىش بويىچە تەكشۈرۈش ئۆلچىمىگە قاتتىق سېلىشتۇرۇپ، ئۆزى ئۇستىدە تەكشۈرۈش ئېلىپ بېرىش كېرەك، رىقابەتنى چەتكە قاقىدىغان، چەكلەيدىغان قائىدە خاراكتېرلىك ھۆججەت ۋە باشقا سىياسەت تەدبىرلەرنى چىقىرىشقا بولمايدۇ.

«بىرقانچە تەدبىر»دە مۇنۇلار ئوتتۇرىغا قويۇلدى: مەبلەغ سېلىشنى ئىلگىرى سۈرۈش سالمىقىنى زورايتىپ، چەت ئەل سودىگەرلىرى مەبلەغ سالغان كارخانىلارنىڭ پەن ـ تېخنىكىدا يېڭىلىق يارىتىشىغا بولغان مۇلازىمەتنى ئەلالاشتۇرۇپ، تېخىمۇ كۆپ تاشقى مەبلەغنىڭ يۇقىرى، يېڭى تېخنىكا كارخانىلىرىغا سېلىنىشىغا ئىلھام بېرىش ۋە يېتەكلەش؛ جۇڭگو(شىنجاڭ) ئەركىن سودا سىناق رايونى قۇرۇشنى پائال ئىلتىماس قىلىپ، ئۇنىڭ ئىچىۋېتىشنى كېڭەيتىش، تاشقى مەبلەغنى جەلپ قىلىش جەھەتتىكى ئالدىن يولغا قويۇش، ئالدىن سىناق قىلىش رولىنى جارى قىلدۇرۇش؛ تاشقى مەبلەغقە

(بېشى 1 ـ بەتتە)

ئاپتونوم رايونلۇق دۆلەت ئىلكىدىكى مۇلۇكنى نازارەت قىلىش ـ باشقۇرۇش كومىتېتى ئالىي مەكتەپنى پۇتكۈزگەن ئوقۇغۇچىلارنى ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەشنى ھازىرقى مۇھىم ۋەزىپە سۈپىتىدە چىڭ تۇتۇپ، ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىدىكى مۇلۇكنى نازارەت قىلىش ـ باشقۇرۇش كومىتېتلىرى، ھەرقايسى نازارەت قىلىپ باشقۇرۇلىدىغان كارخانىلار، مەركەزنىڭ شىنجاڭدا تۇرۇشلۇق كارخانىلىرىنى ئىش ئورنى يوشۇرۇن كۆچنى تولۇق قېزىپ، يېڭىدىن كۆپەيگەن ئىش ئورنىغا 50%تىن تۆۋەن بولمىغان نىسبەت بويىچە ئاپتونوم رايونغا قاراشلۇق (بىڭتۇەننىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ) مۇشۇ قاراردا ئالىي مەكتەپنى پۇتكۈزگەن ئوقۇغۇچىلار ۋە شىنجاڭغا قايتقان ئىچكىرى رايونلاردىكى مۇشۇ قاراردا ئالىي مەكتەپنى پۇتكۈزگەن شىنجاڭلىق ئوقۇغۇچىلارنى تەكلىپ قىلىشقا يېتەكلەيدۇ.

بۇ قېتىمقى تەكلىپ قىلىش جەمئىي 100دىن ئارتۇق دۆلەت ئىلكىدىكى كارخانا چېتىلىدۇ، تەمىنلەيدىغان ئىش ئورنى جابدۇق يىغىمچىلىقى، كاتتباتلىق، تەشۋىقات، پۇل مۇئامىلە، بىناكارلىق، قاتناش ـ تىرانسپورت، دېھقانچىلىق، ئورمانچىلىق، توپ سېتىش، سۇ، توك، ئىسسىقلىق ئېنېرگىيەسى قاتارلىق ساھەلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

ئاپتونوم رايونلۇق دۆلەت ئىلكىدىكى مۇلۇكنى نازارەت قىلىش ـ باشقۇرۇش كومىتېتى ھەرقايسى كارخانىلار، ئىلگىرى تۇردا، تور سىرتىدا، مەكتەپلەردە تەكلىپ قىلىش قاتارلىق كۆپ خىل شەكىلدىن پايدىلىنىپ، تەكلىپ قىلىش ئۇچۇرلىرىنى ۋاقتىدا جەمئىيەتكە ئېلان قىلىشنى، ئاپتونوم رايونلۇق دۆلەت ئىلكىدىكى مۇلۇكنى نازارەت قىلىش ـ باشقۇرۇش كومىتېتى ئالىي مەكتەپنى پۇتكۈزگەن شىنجاڭلىق ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئىش ئورنى ئېھتىياجىنى ئىگىلەشنى تەلەپ قىلدى.

يۇقىرى سۈپەتلىك تەرەققىياتقا تۈرتكە بولۇشنى تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىش سەپىرى

ئاپتونوم رايونىمىزدىكى 12 ۋىلايەت، ئوبلاست، شەھەرنىڭ ھەممىسىدە شال تېرىلدىغان بولدى

ئۆزەل يېزا ئىگىلىك مەھسۇلاتلىرىنىڭ جايلىشىش شىنرۇيى يېشىش ④

پۇتۇن تاراتقۇ مۇخبىرىمىز جاڭ جىلى خەۋەر قىلدۇ: «ئاقسۇغا كېلىشكەنلارنى قارشى ئالىمىز، بۇ يەردە چۆللۈك، قۇملۇق بار بولۇپلا قالماي، يەنە «سەيۋەي جياڭنەن»دىكى بېلىق ـ گۈرۈچ ماكانى» دېدى 7 ـ ئاينىڭ 8 ـ كۈنى ئونسۇ ناھىيەسىنىڭ توپخان بازىرى توپخان كەنتى پارتىيە ياچېيكسىنىڭ شۇجىسى لەن گۇاڭجۇن ئىچكىرى رايونداكى دوستىغا تېلېفون قىلىپ.

ئاقسۇ ۋىلايىتى بۇ يىل تەخمىنەن 160 مىڭ مو شال تېرىدى، كۆز يەتكۈسىز باغ ـ ئورمان ۋە كېۋەزلىكلەر ئارىسىدا، سۇس يېشىل شال ئېتىزى پارچە ـ پارچە بوستانلىققا «جياڭنەن مەنزىرىسى» قوشتى.

شىنجاڭنىڭ پۇتۇن گەۋدە سۈ، تۇپراق بايلىقى تەكشى ئەمەس، قىسمەن رايونلارنىڭ سۇ بايلىقى مول، بولۇپمۇ يەلپۇگۈچسىمان ئېقىن چۆكۈندىسى تۈزلەڭلىكى ئاستىدىكى بۇلاق سۇيى تېشىپ چىققان بەلباغ، شورلۇق يەر، دەريا قىنى قاتارلىق قۇرغاق زىرائەتلەرنى تېرىشقا ماس كەلمەيدىغان سۇلۇق يەرلەر شال تېرىشقا ماس كېلىدۇ. شال تېرىشنىڭ سېلىشتۇرما ئۇنۇمى يۇقىرى بولۇپ، تۇپراقنىڭ ئىككىلەمچى شورلىشىشى، ئېغىر شورلۇق يەر، يەرنىڭ چۆللىشىپ كېتىشنى ياخشىلاش ھەمدە كېسەللىك ۋە ھاشارات زىيىنىنى ئازايتىش، رايون كلىماتىنى تەڭشەش قاتارلىق ئەۋزەللىكلەرگە ئىگە. نۆۋەتتە، پۇتۇن ئاپتونوم رايوندا قومۇل شەھىرى، تۇرپان شەھىرىدىن باشقا 12 ۋىلايەت، ئوبلاست، شەھەرنىڭ ھەممىسىدە شال تېرىلدىغان بولدى. 2019 ـ يىلى، پۇتۇن ئاپتونوم رايون(بىڭتۇەننى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ)دىكى شال تېرىلغۇ كۆلىمى 853 مىڭ 800 مو بولۇپ، ھوسۇلى 516 مىڭ 200 تونناغا يەتتى.

ئاپتونوم رايونىمىز ئەۋزەل يېزا ئىگىلىك مەھسۇلاتلىرىنىڭ رايونلارغا جايلىشىشىنى ئالغا سىلجىتىش جەريانىدا، ئىلى دەرياسى ۋادىسىدىكى بالدۇر، ئارا مەزگىلدە پىشىدىغان شال رايونى، تېيانشاننىڭ شىمالىي ئېتىكىدىكى بالدۇر، ئارا مەزگىلدە پىشىدىغان شال رايونى، جەنۇبىي شىنجاڭنىڭ شىمالىي قىسمىدىكى ئەتىيازدا تېرىلىدىغان شال رايونى ۋە جەنۇبىي شىنجاڭدىكى تەكرار تېرىلىدىغان شال رايونىنى نۇقتىلىق تەرەققىي قىلدۇردى.

ئەلا سۈپەتلىك شال رايونى بەرپا قىلىپ، شال كەسپىنى تەرەققىي قىلدۇرۇشتا، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەرقايسى شال تېرىلىدىغان رايونلار ئۆز جايىنىڭ ئەھۋالىغا ئاساسەن، شال تېرىش كۆلىمىنى 15 مىڭ مودىن 20 مىڭ موغچە كېڭەيتىدۇ.

شال تېرىش كۆلىمى 170 مىڭ موغا مۇقىملاشقان چاپچال شىبە ئاپتونوم ناھىيەسى دۆلەت ئىچىدىكى گۈرۈچ بازىرى رىقابىتى كەسكىن بولۇش قاتارلىق ئامىللارنىڭ تەسىرىگە ئۇچراپ، شال كەسپىنىڭ تەرەققىياتى «تورۇس»قا دۇچ كەلدى. بۇ ناھىيەدىكى دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق تەرەققىيات چەكلىك شىركىتىنىڭ ئىجرائىيە مۇدىرى دېڭ لىنىڭ تونۇشتۇرۇشچە، ھازىر، شىركەت «ئۇرگانىك ماركا» بەرپا قىلىش ئارقىلىق، تېرىقچىلىقنى ژاكالتەن باشقۇرۇش ۋە پىشىشقلاشنى ھاۋالە قىلىش ئۇسۇلىنى قوللىنىپ، ئالدىنقى قاتاردا تۇرىدىغان ئەلا سۈپەتلىك گۈرۈچ ئىشلەپچىقىرىپ، بازار بوشلۇقىنى كېڭەيتىدىكەن.

ئونسۇ ناھىيەسى شىنجاڭ يېزا ئىگىلىك پەنلەر ئاكادېمىيەسىنىڭ قوللىشى بىلەن شال تەجرىبە پونكتى قۇرۇپ، يېزا ئىگىلىكىنى كەسىپلەشتۈرۈش تۈرىگە تايىنىپ، دېھقانلارنىڭ شال تېرىشىغا ئىلھام بەردى؛ ئاقتۇ ناھىيەسى ئىچكىرى رايوندىكى كارخانىلار ۋە پەن تەتقىقات ئۆمەكلىرىنىڭ ياردەمىدە، دېڭىز شىلىنى مۇۋاپىقىيەتلىك تېرىدى؛ ئۇرۇمچى شەھىرىنىڭ مىدۇق رايونى بولسا شال تېرىش رايونىنىڭ شەھەر رايونىدىكى «ئۇچ بۇرجەك يەر»گە جايلىشىشتەك ئەۋزەللىكىدىن پايدىلىنىپ، رەڭلىك شال تېرىش ئارقىلىق ئېكسكۇرسىيە يېزا ئىگىلىكىنى تەرەققىي قىلدۇرۇپ، شال مەدەنىيىتىنى كېڭەيتتى.

بۇگۈنكى كۈندە، ئاپتونوم رايونىمىز ئەلا سۈپەتلىك گۈرۈچ بۇرجەك يېتىشتۇرۇش ۋە ئۇلگە كۆرسىتىش كېڭەيتىشنى تېزلىتىپ، ئېسىل مەھسۇلاتلارنى پىششىقلاش سستېمىسى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىپ ۋە سېتىش بازىرىنى كېڭەيتىپ، سۈپەتلىك ئۇرۇق يېتىشتۇرۇشتىن ماشىنىدا تىكىپ مايسا يېتىشتۇرۇشكىچە، ئۇچقۇچسىز ئايروپىلاندا دورا چېچىشتىن ماشىنىلاشقان ئورۇشقىچە، پىششىقلاش ھالقىسىدىكى زىيانغا ئۇچراش نىسبىتىنى تۆۋەنلەتىش سېتىش ھالقىسىدىكى سۈپەتلىك ماركا بەرپا قىلىشقىچە، شالنى چۆرىدەپ 1 ـ، 2 ـ، 3 ـ كەسىپنىڭ يۇغۇرما تەرەققىياتىنى ئۇنۇملۇك ئىلگىرى سۈردى، كەشىلەرنىڭ سىرتقا چىقىپ ئارام ئېلىش، ئېكسكۇرسىيە قىلىش، شاياھەت قىلىش ۋە دېھقانلارنىڭ كىرىمىنى ئاشۇرۇش ئېھتىياجىنى قاندۇردى.